

LANDSTINGETS FÖRLOSSNINGSHEM I HÖGSBY

Redan i september 1942 började Kalmar läns landsting dra upp planer för ett förlossningshem i Högsby. Även i Torsås, men det är en annan historia. Man kan imponeras av denna förhållandevis stora satsning mitt under kärva krigstider. Det gjorde också att hela projektet blev fördröjt några år.

Man vände och vred på kalkylen. Skulle man köpa in en byggnad och bygga om, skulle man hyra eller skulle det byggas helt nytt? Till slut kom man fram till att det ändå blev ekonomiskt fördelaktigt och mest ändamålsenligt att satsa på nybygge. Totalt avsattes 60 000 kr av landstingsstyrelsen 1943. Men då skulle Högsby kommun ställa en lämplig tomt till förfogande utan kostnad. Då planerade man för två vårdplatser i Högsby. Men ganska snart insåg man att det skulle behövas minst fyra. En viktig anledning till satsningen i Högsby var att avlasta förlossningsavdelningen på Oskarshamns lasarett som vid tiden hade en helt ohållbar överbeläggning med mer än det dubbla antalet födslar mot det avsedda. Personalen gick på knäna där.

Man beslutade att bygga för fyra vårdplatser i Högsby. Dessutom räknade man med att kunna tränga in ytterligare några vid särskilt behov. Det skulle visa sig senare att de platserna skulle behövas.

Arkitekten Adolf Wiman från Växjö hade anlåtats och han inkom med ett första förslag hösten 1943. Förslaget gillades och man gick vidare. 1944 kunde man starta bygget vid Kyrkogatan i Högsby. Anbudet landade på 63 825 kr plus alla inventarier. Huvudentreprenör blev byggmästare Oskar Blomberg, Högsby. Målningen fick Karl Schneider, Högsby. Elinstallationerna sköttes av Högsby elektriska byrå, Gustav Svegmo och rör och sanitet installerades av bröderna Schmitterblad i Berga. När man senare räknade samman allt hade man spenderat 1 544 kr mer än anbudet. Byggnoten slutade på 65 369 kr. Till det kom inventarier för ca 12 000 kr.

Invigningen skedde i mars 1945. Men då hade det egentligen redan blivit invigt i och med födseln av gossen Per-Ivar Blom från Fågelfors den 13 februari.

Under år 1945 togs 112 mödrar om hand på Högsby förlossningshem. Den genomsnittliga vårdtiden uppgick till åtta dagar och landstingets kostnad för dessa var 14 kr 21 öre per vårddygn. De intagna fick erlägga en patientavgift på ca 2,50 per dygn. Det fanns ingen placerad läkare på förlossningshemmet. Läkare tillkallades vid behov från läkarstationen vid Storgatan. Vid mer allvarliga komplikationer remitterades mödrarna till BB i Oskarshamn. Ibland med ambulans.

På 1940-talet förekom fortfarande en hel del hemförlossningar då barnmorskan åkte hem och förlöste barnet. Hemförlossningarna minskade drastiskt med tiden och år 1958 registrerades endast 9 st. i hela Kalmar landsting.

Förlossningshemmet var byggt i två plan med vind och källare. I bottenvåningen var inrett kök, matrum, barnsängskammare, skötrum och förlossningsrum. På andra våningen var dagrum, expedition, badrum samt två lä-

Gamla förlossningshemmet. Adress Kyrkogatan 11. Bild 2023.

genheter för barnmorskorna. Vinden hade inretts till förråd för sängar och övrig utrustning. Från besiktningen kan man också läsa att allt var målat i ljusa, glada färger. Man framhåller också nymodigheten att man använde papperslakan av hygieniska skäl.

Under åren var det oftast två anställda vårdbiträden samt barnmorska. Mer personal kunde dock kallas in vid behov om beläggningen var stor. Ansvarig var distriktsbarnmorskan och över henne provincialläkaren. Den mest kända och längst verksamma barnmorskan var Linnéa Fahlvik, född Lindeman. Hon hade tidigare varit föreståndare för det lilla kommunala förlossningshemmet vid Storgatan som lades ner 1940 och hon hade varit distriktsbarnmorska i Högsby sedan 1933. Linnéa slutade med pension 1952. Hon bör absolut vara den som förlöst flest barn i Högsby kommun. Många fler barnmorskor passerade genom åren, t ex Anna Rönn, Tyra Alsterberg, Therese Pettersson och Alice Högstedt (Pälle Nävers fru).

Något som var ett ständigt problem för Landstinget redan då var att få tag på utbildade barnmorskor. De som fanns fick jobba enormt mycket och verkar hela tiden ha fått rycka in på olika platser i länet där det var kris. I ett PM till landstingsstyrelsen om barnmorskeverksamheten sent 50-tal läser man "Det är helt befattningshavarnas stora förståelse, villighet att hjälpa till och åtaga sig ökad tjänstgöring samt den hjälp pensionerade och gifta barnmorskor kunnat ge kortare tider, som gjort det möjligt att hålla alla tre lasarettens bb-avdelningar öppna under sommaren".

I mitten av 1950-talet börjar en tydlig nedgång i antalet födselar synas på förlossningshemmen. Anledningarna var flera. Dels minskade antalet födselar något överlag. Dels var det fler föräldrar som valde att föda på lasarett eftersom det ansågs säkrare. Läkarna hade också börjat rekommendera blivande mammor att åka till lasarett där förlossningsavdelningarna hade byggts ut och fått modern utrustning. Detta, och bristen på barnmorskor, ledde till att det beslutades att avveckla flera förlossningshem på landsbygden; bl a det i Högsby.

Sista december 1958 stängdes så förlossningsverksamheten i Högsby för gott. Eva-Lott Nilsson blev sista barnet att födas där den 28 december.

Byggnaden kom sedan att användas för mödravården fram till 1960. Då togs beslut om att sälja fastigheten. Det blev senare Högsby kommun som stod som köpare.

I januari 1961 genomfördes en mycket grundlig genomgång av all kvarvarande materiel och inventarier. Man imponeras av den tidens noggrannhet och sparsamhet. Då registrerades exempelvis tre nagelpetare. Två av dem sändes till Landstingets centralförråd. En förädrades den kvarvarande barnmorskan Alice Högstedt att användas på hennes nya mödravårdsmottagning.

Under de tretton år förlossningshemmet hade verksamhet förlöstes det totalt 1 428 barn där. Av dessa var 24 dödfödda eller avled i samband med förlossningen. Det motsvarar 1,7 %.

Idag (2023) används byggnaden som högkvarter och kontor åt de kommunala sjuksköterskorna.

Linnéa Fahlvik, barnmorska i Högsby 1933-1952.

Tidningsartikel om invigningen 1945.